

ΤΥΨΕΙΣ ΣΥΝΕΙΔΟΤΟΣ

Διήγημα

Ἡ συνειδησίς μου με τύπτει — μὰς ἔλεγεν ἑσπέραν τινα ὁ Ἀνδρέας Χαρίσης — ἡ συνειδησίς μου με τύπτει καὶ με βασανίζει νύκτα καὶ ἡμέραν· δὲν εἰμὼρὼ νὰ ἡσυχάσω, δὲν εἰμὼρὼ ν' ἀναπαυθῶ. Νομίζω, ἂν σὰς τὰ διηγηθῶ ὅλα, πῶς θὰ ἐλαφρῶθῃ ὀλίγον ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ψυχῆς μου.

Ἡγάπησα καὶ ἐγὼ μίαν φορὰν εἰς τὴν ζωὴν μου, μίαν φορὰν μόνον· ὕστερα δὲν ἐγύρισα πλέον νὰ κυττάξω γυναῖκα· τὰς ἐμίσησα ὅλας.

Τὴν πρωτοεῖδα εἰς ἓνα χορόν· τὸ ἐνθυμοῦμαι ὡς νὰ ἦτο αὐτὴ ἡ στιγμή. Τρία ἔτη ἐπέρασαν ἀπὸ τότε καὶ θάρρῳ πῶς τὴν βλέπω καὶ τώρα ἀκόμῃ με τὸ ἴδιον ἐκεῖνο φῶρμα ποῦ τὴν ἐπρωτογνώρισα. Ἀπὸ μακρὰν δὲν μοῦ ἔκαμεν ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν· ὅταν ὁμῶς τὴν εἶδα νὰ χορεύῃ, ὅταν εἶδα ἐκεῖνο τὸ εὐλύγιτον σῶμα τῆς νὰ στρέφεται με ἐλαφροῦς κυματισμοῦς καὶ νὰ σύρεται χωρὶς νὰ βηματίζει, ὅταν εἶδα τὰ μάτια τῆς μισοκλεισμένα ἀπὸ τὴν ζάλην τοῦ βάλς καὶ τὴν ἡσθάνθη νὰ περάσῃ ἀπὸ κοντά μου, δὲν εἰξεύρω κ' ἐγὼ τί θαυμασμός, τί γοητεία με κατέλαβε. Ἡ μυρωδιὰ τῆς βιολέττας, τὴν ὁποῖαν ἔφερεν ἐπάνω τῆς, διεχύθη εἰς τὸ πρόσωπόν μου τὴν στιγμήν ποῦ περνοῦσε, ὡσάν νὰ ἦτο ἀναπνοὴ τῆς ἡ μυρωδιὰ ἐκείνη. Τὴν ἠκολούθησα με τὸ βλέμμα μου καὶ δὲν ἐχόρταινα νὰ τὴν κυττάζω. Μία χάρις αἰθερία τὴν περιεκύκλωνε καὶ τὴν ἐστόλιζεν ἡ καστανὴ τῆς εὐμορφιά· ἦτον εὐσώμος, λυγρὴ· τὰ μάτια τῆς διαπερασματικὰ σὰν μάτια ψιδίου· τὰ χεῖλη τῆς παχέα.

Ἐζήτησα νὰ συστηθῶ καὶ τὴν ἐπλησίασα καὶ τὴν ἐγνώρισα. Ἀπὸ τὴν κούρασιν τοῦ χοροῦ ἡ ἀναπνοὴ τῆς ἦτο βαθεῖα καὶ τὸ μισόγυμνα στήθη τῆς ἐξωγχοῦντο καὶ ἐκυμάτιζαν καὶ ἐξεχειλίζαν ἀπὸ τὸν κορσέ τῆς. Ἡ φωνὴ τῆς, μελωδική, διεκόπτετο κ' ἐκείνη.

— Βλέπετε, μοῦ εἶπε, πόσον με πειράζει ὁ χορός;

καὶ ἤνοιξε τὴν ἐδαντάλλαν τῆς. Καὶ ὅσον μοῦ ὠμίλει καὶ ὅσον ἐκινεῖτο καὶ ὅσον ἀερίζετο, τὸ ὄρωμα τῆς βιολέττας ἐπλημύριζεν ὁλόγυρά μου καὶ μ' ἐμέθυε.

Ἀπὸ τότε ἔτρεχα παντοῦ ὅπου ἤλπιζα νὰ τὴν ἴδω, ἔστω καὶ ἀπὸ μακρὰν. Αὐτὸ κατ' ἀρχάς· ὕστερα ὁμῶς ἔχασα τὴν ἡσυχίαν μου, ἔχασα τὴν εὐθυμίαν μου. Τὴν ἐσυλλογίζομην ἀκαταπαύστως καὶ δὲν εἰμὼρὼ πλέον νὰ ἐργασθῶ. Ἡ σθανόμην ἓνα βάρος εἰς τὴν καρδίαν μου ὡσάν νὰ ἦτο ὁλόκληρος μέσα ἐκεῖ. Καὶ ἦτον ἀλθινα. Ὁ νοῦς μου, κουρασμένος ἀπὸ τὴν σκέψιν καὶ ἀπὸ τὰς συχνὰς ἀγρυπνίας, ἀφήρετο αἰωνίως καὶ ἡ ἀφαίρεσις αὐτὴ μοῦ ἔφερε τὴν ἀεργίαν καὶ τὴν γλυκεῖαν μελαγχολίαν τῆς προσδοκίας.

Ὁ σύζυγός τῆς ἔλειπεν, ἦτο εἰς τὴν

Κωνσταντινούπολιν. Ἄν ἦτο ἐδῶ ὁ σύζυγός τῆς, ἂν τὴν ἐδλεπα μαζὶ του, θὰ διέκρινα ἴσως τὸ τεῖχος, τὸ ὁποῖον μ' ἐχώριζεν ἀπ' αὐτῆς, καὶ θὰ προσπαθοῦσα νὰ θεραπευθῶ, τότε, ὅτε ἦτον ἀκόμῃ καιρός. Ὅταν ἐπέστρεψεν ἐκεῖνος, ἦτο πλέον ἀργά· τὸ φάρμακί εἶχε περάσει εἰς ὅλας τὰς φλέδας του, εἶχε γίνοι ἓνα με τὸ αἷμα του.

Δὲν παρήλαθε πολὺς καιρός καὶ κατάρθωσα νὰ σχετισθῶ περισσότερον μαζὶ τῆς, νὰ πηγαίνω εἰς τὸ σπίτι τῆς, κατ' ἀρχὰς δι' ἀπαλὴν ἐπίσκεψιν, τυπικὴν, κατόπιν ὁμῶς συχνότερα· καὶ ἐμέναμεν ὥρας ὁλοκλήρους μαζὶ καὶ πολλάκις μόνοι, οἱ δύο μας. Καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς μας καὶ τὰ προσηλωμένα βλέμματα καὶ τὰ ἀκαίρα μειδιήματα, ὅλα, ὅλα ἐφάνερον νὰ ἐκρυπτε μέσα ἡ καρδίαν μας. Τρεῖς μῆνες ἐπέρασαν ἔτσι, χωρὶς νὰ τολμῶ νὰ τῆς ὁμολογήσω τὸ αἶσθημά μου· μ' εἶχεν ἐννοήσει ὁμῶς καὶ τὴν εἶχα κ' ἐγὼ ἐννοήσει κ' ἐτυραννοῦμεθα καὶ οἱ δύο μας, ἕως ὅτου μίαν ἡμέραν ἐξεχειλίσεν ὁ ἔρως μου.

*

Ἦτο, ἐνθυμοῦμαι, κυριακὴ βράδυ. Ὁ κτὼ ἡμέρας ἔλειπεν εἰς τὴν ἐξοχὴν, εἰς μίαν συγγενικὴν τῆς οἰκογένειαν καὶ δὲν τὴν ἐδλεπα καθόλου. Ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν παραμονὴν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰς κυριακάς δὲν ἔμενε ποτὲ μόνη, ἐπερίμενα νὰ βραδυάσῃ. Τί ὑπέφερα αὐτὰς τὰς ὀκτὼ ἡμέρας! Ἐπερνα τῆς ἐρημιαῖς διὰ νὰ τὴν συλλογίζομαι ἡσυχος, διὰ νὰ μὴ βλέπω τὸν κόσμον ὅπως δὲν τὸν ἐδλεπε κ' ἐκείνη, διὰ νὰ βλέπω τὰ δένδρα καὶ τὰ μονοπάτια ὅπως τὰ ἐδλεπε κ' ἐκείνη· καὶ ὅσον μακρύτερα ἐπληγαίνα, τόσον ἐγέμιζεν ἡ καρδίαν μου. Πρέπει ν' ἀγαπᾷ κανεὶς διὰ νὰ ἐννοήσῃ τί θέληται ἔχει ἡ ἐξοχή. Τότε τὰ δένδρα ποῦ ψιθυρίζουν καὶ τὰ πουλιὰ ποῦ κελαῖδουν καὶ τὸ νεράκι ποῦ μουρμουρίζει καὶ τ' ἀνθὴ ποῦ μισχοβολοῦν σοῦ ἐνθυμίζουν τὸ ἀγαπῆμενον σου πρόσωπον καὶ τὸ ἀργυρόφωρον γέλιό του. Βλέπετε ἓνα σπιτάκι μακρὺ ἀπὸ τ' ἄλλα, μοναχικόν, ἡσυχον, κρυμμένον πίσω ἀπὸ θεώματα δένδρα, καὶ τὸ ἐπιθυμεῖς καὶ τὸ λακταρῶς καὶ ζηλεύεις ἐκείνους ποῦ τῷχουν. Καὶ λέγεις μετὸν νοῦν σου: Νά, ἐκεῖ μέσα πρέπει νὰ ζήσω μαζὶ τῆς, ἐκεῖ μέσα νὰ κρῖνωμεν τὸν ἔρωτά μας ἀπὸ τὴν κακογλώσσιαν καὶ ἀπὸ τὰ ζηλιάρικα μάτια τοῦ κόσμου, νὰ ζήσωμεν ἀπομονωμένοι καὶ εὐτυχεῖς. Καὶ τὸ κυττάεις τὸ σπιτάκι αὐτὸ καὶ ὁλόκληρος βίος ἐκτυλίσσεται μέσα εἰς τὸν νοῦν σου. Ἐκλέγεις τὴν θέσιν ποῦ θὰ κάθῃσαι μαζὶ τῆς τὸ βράδυ· τὴν σκιάδα ποῦ θὰ κάθῃσαι τὴν ἡμέραν· τοποθετεῖς μετὸν νοῦν σου τὸ τραπέζι ποῦ θὰ πίνετε πρῶτ' — πρῶτ' τὸ γάλα σας· ἀκόμα καὶ τὸν κηπουρὸν ποῦ θὰ καλλιεργῇ τὸν κήπον σας καὶ

αὐτὸν ἀκόμα τὸν ἐκλέγεις, νὰ εἶνε γέρος, νὰ μὴν ἀνακατεύεται ἔς τῆς ξένης ἀγάπης.

Αὐτὰ ἦσαν τὰ ὄνειρά μου ὅταν δὲν τὴν ἐδλεπα. Ἐμετροῦσα τὰς ἡμέρας καὶ τὰς ὥρας ὡς νὰ ἔλθῃ ἡ κυριακὴ νὰ τὴν ξαναῖδω. Καλλίτερα νὰ μὴν ἐξημέρουν ποτὲ ἐκείνη ἡ ἡμέρα.

Ὅσον ἐπλησίαζα εἰς τὸ σπίτι τῆς, τόσον ἔτρεμαν τὰ γόνατά μου, ἀπὸ φόβον μήπως μοῦ εἴπῃ ὁ ὑπνρέτης ὅτι δὲν ἐπέστρεψεν ἀκόμῃ ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν. Εἶχεν ἐπιστρέψει ὁμῶς.

— Ἐσυνείθισα πολὺ τῇ συντροφίᾳ σας, μοῦ εἶπε, καὶ ἐπληττα φοβερὰ ἔς τὴν ἐξοχὴν· ἓνας λόγος ποῦ ἐπέστρεψα γρηγορότερα εἰσθὲ καὶ σεῖς.

Τὰ εἶπεν αὐτὰ μετὸς ἀπλότητος, μετὸς ἀφέλειαν! καὶ ἀμέσως ἠλλαξεν ὁμιλίαν ὡς νὰ μὴν εἴπῃ τίποτε· ὡς νὰ μὴν ἐννοοῦσεν εἰς ποῖον ὠκεανὸν εὐτυχίας μ' ἐπνιγεν ἔμένα.

Δὲν ἤκουα πλέον ἄλλα· οἱ λόγοι τῆς ἐκείνοι εἶχον καταλάβει ἐξ ἀπροόπτου τὸ πνεῦμα μου καὶ τίποτε δὲν εἰμὼρὼσα νὰ σκεφθῶ. Ἐμένα ἐκεῖ, ἀφηρημένος, καὶ τὴν ἐδλεπα εἰς τὰ μάτια, ἀφωγος. Διατὶ νὰ μοῦ τὰ εἴπῃ αὐτά; διατὶ νὰ μοῦ δώσῃ τὸ θάρρος ἐκεῖνο τῶν δειλῶν, τὸ ὁποῖον, ὅταν ἔρχεται, εἶνε χεῖμαρρος ἀκατάσχετος; Μοῦ ἦρχετο νὰ ὀρμήσω ἐπάνω τῆς, νὰ τὴν ἀγκαλιάσω, καὶ με ἀτελείωτα λόγια νὰ τῆς εἴπω πόσον τὴν ἀγαπῶ, πόσον τὴν λατρεῖω!

Ὅλας αὐτὰς τὰς ὁρέξεις τοῦ πάθους μοῦ τὰς ἐνόησεν ἐκείνη· τὰς εἶδε ζωγραφισμένας εἰς τὸ βλέμμα μου καὶ εἰς τὴν ταραχὴν μου· ἐνόησε με πόσῃν δυνάμει τὴν ἀγαποῦσα καὶ μία ἐγώστικὴ χαρὰ ἔλαμψεν εἰς τὸ πρόσωπόν τῆς. Ἡ σιωπὴ μοῦ τῆς ἔδινεν ἐλπίδας. Ἐσιώπησε καὶ αὐτὴ, μετὸ βλέμμα τῆς καρφωμένον ἐπάνω μου, καὶ εἰς τὰ χεῖλη τῆς διεκρίνετο ἀκόμῃ ἓνα ἀπομονωμένον μειδίαμα.

— Τί ἔχετε λοιπόν; μοῦ εἶπεν ἐπὶ τέλους· γιατί δὲν μοῦ μιλεῖτε;

— Τί θέλετε νὰ σὰς πῶ;

— Πῶς ἐπεράσατε αὐταῖς ὅλαις ταῖς ἡμέραις ποῦ ἔλειπα;

— Πῶς ἐπέρασα; μ' ἐρωτᾶτε πῶς ἐπέρασα!

Καὶ διὰ μιάς, χωρὶς νὰ τὸ αἰσθανθῶ, χωρὶς νὰ εἰξεύρω τί λέγω, χωρὶς νὰ εἰξεύρω τί κάμνω, ἦρπασα τὴν χεῖρα τῆς καὶ τὴν ἔφερα εἰς τὰ χεῖλη μου:

— ὦ! ἐφώνασα, δὲν εἰμὼρὼ πλέον νὰ κρατηθῶ! σ' ἀγαπῶ σὰν τρελλός· μὴ θυμῶνῃς δὲν γυρεῖω τίποτε ἀπὸ σένα, ἐντελῶς τίποτε. Τὸ ξεύρω πῶς δὲν εἶσαι ἐλευθέρη, τὸ ξεύρω πῶς δὲν πρέπει νὰ μ' ἀγαπήσῃς, πῶς δὲν εἶμαι ἀξίος νὰ μ' ἀγαπήσῃς· θέλω μόνον νὰ μάθῃς πόσο σ' ἀγαπῶ καὶ πόσα ὑποφέρω γιὰ σένα καὶ τί δάκρυα χύνω ὅταν εἶμαι μακρὺ ἀπὸ σου. Μ' ἐρωτᾶς πῶς ἐπέρασα ὅταν ἔλειπες ἔς

τὴν ἐξοχή; ἐπαιρνα τῆς ἐρημίας κ' ἐμετροῦσα τῆς ὥρας ὡς ποῦ νὰ σὲ δῶ νὰ γυρίσης; τί ἄλλο νὰ κάνω; τί ἄλλο νὰ κάνω; Ὅλο τὸν κόσμον τὸν ἀποφεύγω ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ σὲ πρωτογνώρισα· ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη δὲν κάνω τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ σὲ συλλογίζωμαι αἰωνίως· οὔτε ἐργάζομαι πλέον, οὔτε τίποτε. Κανείς δὲν εἰμπορεῖ ν' ἀγαπήσῃ ὅπως ὁ ἀγαπῶ ἐγὼ ἐσένα, κανείς!...

Καὶ ὅσον τῆς ἐλεγα αὐτὰ τόσον ἐπλησάζα κοντά της, κοντά της, ὡς ποῦ τὰ χεῖρά μου ἤγγισαν τὰ χεῖρά της. ὦ! τί ρῖγος ἦτον ἐκεῖνο, τί πύρινον ρῖγος! μία φωτιά ἔκαε μέσα ἔς τὸ μυαλό μου καὶ ἡ καρδιά μου ἐκτυποῦσε δυνατά.

Τότε μόνον ἐκείνη ἐξήγησε ν' ἀπομακρυνθῇ.

— Εἶνε κακό, μοῦ εἶπε, αὐτὸ ποῦ κάνομε, εἶνε πολὺ κακό!

Καὶ ἐσῆκωσε τὰ μάτια της, βουρκωμένα, πρὸς τὴν στέγην, ὡς νὰ ἐδῆλεπεν ἐκεῖ ζωντανὴν τὴν συνειδήσιν τοῦ καθήκοντος. Ἦτο κακὸν αὐτὸ ποῦ ἐκάνεμεν, ναί, ἦτο κακόν, ἀλλὰ μ' αὐτὰ τὰ λόγια της, χωρὶς νὰ τὸ θέλει ἴδω, μοῦ ἐφάνερονεν ὅτι καὶ αὐτὴ ἦτο συνένοχος καὶ τὰ λευκά τῶν ματιῶν της, ποῦ ἤστραπτον εἰς τὸ φῶς τῆς λάμπας, πνιγμένα εἰς τὰ δάκρυα τοῦ πόθου, καὶ τὰ χεῖρά της τὰ μισανοιγμένα καὶ κατακόκκινα καὶ ἡ ἀναπνοή της ἡ βαθεῖα, ὅλα, ὅλα μοῦ ἐφάνεροναν ὅτι καὶ αὐτὴ ἦτο συνένοχος.

Ποῦ νὰ σκεθῶ καθῆκον ἐκείνην τὴν στιγμήν! Ἡ καλλονὴ της ἡ προκλητικὴ καὶ ἡ πεποῖσθις ὅτι καὶ αὐτὴ συνεμερίζετο τὴν ἐπιθυμίαν μου, νῦξανον τὸ θάρρος μου, ὡς ποῦ ἡ μέθη τῶν αἰσθήσεων μ' ἔφερε καὶ πάλιν κοντά της. Τὴν ἐσφίξα ἔς τὴν ἀγκαλιά μου μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἀγάπης μου καὶ ἠσθανόμην τὸ σῶμα της νὰ παραλύῃ...

Ἦσαν πλέον μεσάνυκτα περασμένα. Ὁ δρόμος ἀπ' ἐξω ἦτο ἐρημος, τὸ σπῆτι μέσα ἤσυχον καὶ σιωπηλόν, ὅλα τριγύρω μας ἄφωνα καὶ τυφλά, καὶ μόνον τὸ μεγάλο ρολόγι, ποῦ ἦτο κρεμασμένον εἰς τὸν τοῖχον, ἐμετροῦσε, μὲ τὰ μονότονά του τικ-τάκ, τὰς στιγμὰς τῆς εὐτυχίας μας.

✱

Ἀπὸ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἤμην ἰδιώτης της, σκλάβος της, πράγμα της. Δὲν ἐξουσίαζα πλέον τὴν θέλησίν μου, ὁ ἐγωισμός μου εἶχεν ἐξαφανισθῇ, ἡ ὑπαρξίς μου ὁλόκληρη ἦτο δεσμευμένη καὶ ῥιγμένη εἰς τὰ πόδια της. Ἐξοῦσα, ἀνέπνεα γόνον δι' αὐτήν. Δὲν ἐπῆγαινα πονεῖν, δὲν ἔκαμνα τίποτε, δὲν ἐργαζόμην καθόλου τὴν ἡμέραν ἦτο ἡ μόνη μου σκέψις, τὴν νύκτα ἦτο τὸ μόνον μου ὄνειρον.

Δὲν εἰμπορῶ ὅμως ν' ἀρνηθῶ πῶς μ' ἀγαποῦσε κ' ἐκείνη, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦλάχιστον· ἔκαμνε θυσιάς δι' ἐμὲ ποῦ καμμία ἄλλην δὲν θὰ τὰς ἔκαμνε· ὑπερπιδούσε τόσα προσκόμματα, παρέδωκε τόσους κινδύνους, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μὲ ἴδῃ, διὰ νὰ μεῖνῃ ὀλίγην ὥραν μαζὶ μου.

Τὴν εἶχαν ἐννοήσει πῶς μ' ἀγαποῦσε καὶ τῆς ἐλεγον τόσα ἐναντίον μου, διὰ

νὰ τὴν κάμουν νὰ μὲ ἀνδιᾷσῃ· ἐξέθαπταν καὶ τῆς διηγούντο κἄτι παλαιούς μου ἔρωτας, κἄτι ψεύτικαις ἀγάπαις μου, διὰ νὰ κινήσουν τὸν ἐγωισμόν της καὶ νὰ τὴν κάμουν νὰ μὲ μισήσῃ. Αὐτὴ ἐμπρὸς τῶν ἐπρόσποιετο ἀδιαφορίαν· ἀλλ' ὅταν ἔμενε μόνη, ἔκλαιε σὺν παιδί. Καὶ ὅμως δὲν ἔδιδε ἐπιστέμναι αὐτὰ ὅλα ποῦ τῆς ἐλεγον, δὲν τὰ ἐπίστευε, διότι εἰξευρε, διότι ἐδῆλεπε πόσον τὴν ἐλάτρευα.

Ἀχ! μ' ἐκάματε ἀπόψε νὰ θυμῶ τὴν εὐτυχέστεραν ἐποχὴν τοῦ βίου μου, τὴν μόνην ἐποχὴν ποῦ ἔζησα ἀληθινά. Πρὶν νὰ τὴν γνωρίσω, τὰ αἰσθήματά μου ἦσαν παιγνίδια, καὶ ἀνοστα μάλιστα παιγνίδια· ὅταν τὴν ἐγνώρισα, ὅταν τὴν ἠγάπησα, τότε μόνον ἐνόησα τί μεγάλην εὐτυχία εἶνε ν' ἀφοσιούται κανείς ὁλόκληρος εἰς μίαν γυναῖκα καὶ νὰ ὑποφέρῃ δι' αὐτήν· νὰ τὴν ἀγαπᾷ καὶ ν' ἀνταγαπᾶται· νὰ αἰσθάνεται ὅτι αὐτὸς ἀπασχολεῖ τὸν νοῦν της καὶ τὰς σκέψεις της. Νὰ τῆς ἀνοίγῃ τὴν καρδιά του καὶ νὰ τῆς διηγεῖται ὁλόκληρον τὸν βίον του, στιγμὴν πρὸς στιγμήν· κ' ἐκείνη νὰ μὴ τοῦ κρύπτῃ τίποτε, νὰ μὴν ἔχῃ κανένα μυστικὸν ἀπέναντί του. Νὰ μὴν ὑπάρχῃ χωριστὴ σκέψις, χωριστὴ θέλησις· νὰ εἶνε ἓνα καὶ οἱ δύο τῶν.

Αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν τὴν ἀπῆλυσεν ἐγὼ τρεῖς ὁλοκλήρους μῆνας. Ἐδῆλεπόμεθα συχνότατα, ἄλλοτε εἰς τὸ σπῆτι της καὶ ἄλλοτε ἐξω. Ἐνίοτε ἀκάμομεν καὶ ἐξοχικῶς περιπάτους ἐφ' ἀμάξης· ἐκλείψαμεν τὰ σκονισμένα γυαλιά τῆς ἀμάξης, διὰ νὰ μὴ τὴν βλέπουν ἀπὸ τὸν δρόμον καὶ τὴν γνωρίζουν, καὶ ἐδίναμεν ἀδιαφόρως μίαν διεύθυνσιν εἰς τὸν ἄμαξά· ἔστην Κολοκυνθοῦ, ἔστα Πατήσια, ὅπουδὴποτε, δὲν μάς ἔμελε ποῦ. Τί φόβους ποῦ εἶχε μέσα εἰς τὴν ἄμαξαν! ἀλλὰ καὶ τί γέλια τοῦ ἐκάμαμεν κ' ἐκείνη κ' ἐγὼ! Ἐκρατούμεθα σφικτὰ ἀπὸ τὸ χέρι, σφικτὰ, σφικτὰ, καὶ ἐλέγαμεν τόσα γλυκὰ λόγια βγαλμένα ἀπὸ τὴν καρδιά μας, τόσα ὄνειρα τῆς ἀγάπης μας, τόσας ἐλπίδας παντοτεινῆς εὐτυχίας!

Δύο ἢ τρεῖς φορές εἶχεν ἐγερθῇ μέσα μου ἡ συνειδήσις τοῦ κακοῦ, εἰς τὸ ὅποιον τὴν ἐξέβετε καὶ τὸ ὅποιον ἀπυλάμβανα κ' ἐγὼ μαζὶ της. Συνῆσθανόμην τὴν θέσιν μου καὶ τὴν θέσιν της καὶ ἠσυχνόμην ἀπέναντι καὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου ἀκόμην. Τότε, εἰς μίαν στιγμήν μετανόας, ἀπεφάσισα νὰ τὴν ἀποφύγω, νὰ τὴν ἀπομονώσω, νὰ τὴν κάμω νὰ μὴ ἠσχομένη κ' ἐκείνη. Ἀλλὰ ποῦ ἡ θέλησις! Ὅταν τὴν ἐδῆλεπα πάλιν, ἐπεφτα εἰς τὰ πόδια της καὶ ὁ ἔρως μου ἐξεδηλοῦτο θερμότερος ἀκόμην. Εἶδετε ποτὲ κανένα ποτάμι ὅταν τὸ κλείνουν κάπου καὶ ἐμποδίζουν τὸ ρεῦμα του νὰ τρέξῃ; εἶδετε πῶς μαζεύνονται ἐκεῖ ὅλα τὰ νερά του καὶ πῶς φουσκόνουν καὶ μὲ πόσῃ ὀρμῇ χύνεται, ὅταν μὲ τὴν δύναμιν του ρίξῃ τὸ γρόσκομμα ποῦ τὸ κλείνει; τόσον ὀρμητικὸς ἦτο καὶ ὁ ἔρως μου, ὅταν ἐκρήμιζε τὸ πρόσκομμα τῆς συνειδήσεως. Καὶ με αὐτὰς τὰς ὀρμὰς τοῦ ἔρωτός μου ὁ ἐγωισμός της ἐφθάνεν εἰς τὸ κατακόρυφον. «Ἀχ! τί ὠραία ποῦ ξέρεις ν' ἀγαπᾷς!» μοῦ ἐλεγε μίαν ἡμέραν «τί εὐτυχὴς ἐγὼ ποῦ μ' ἀγαπᾷς ἐτοί!»

Δὲν εἶχε γνωρίσει ἔως τότε τὸν ἀληθινὸν ἔρωτα καὶ ἐδιψοῦσεν ἡ καρδιά της. Ποῦ νὰ τὸν εὗρισκε τὸν ἔρωτα; εἰς τὰ σαλόνια; Μεταξὺ ὧλων ἐκείνων τῶν σαλῶν νέων τοῦ σύρμου, κανείς δὲν εἶνε ἱκανὸς νὰ τὸν αἰσθανθῇ, ἢ, καὶ ἂν εἶνε, κανείς δὲν ἔχει τὴν χάριν νὰ δώσῃ εἰς μίαν γυναῖκα νὰ ἐννοήσῃ τί ἔρωτα εἶνε ἀξία νὰ ἐμπνεύσῃ. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν σύζυγόν της, αὐτὸς εἶχεν ἄλλας ἀσχολίας καὶ δὲν τοῦ ἔμενε καιρὸς νὰ τῆς ἀνοίγῃ τὴν καρδιά του.

Ἀλλὰ, τί τὰ θέλετε; αὐτὴ ἡ ὑπερβολικὴ μου ἀγάπη, αὐταὶ αἱ φλογερὰ ἐκδηλώσεις τοῦ ἔρωτός μου ἦνοιξαν ἐμπρὸς της νέους ὁρίζοντας ἀπολαύσεων καὶ ἡ συναισθησις τῆς λατρείας μου τὴν ἔκαμεν ὑπερήφανν. Ἦρ' ἴδε νὰ ἐννοῇ τὴν δύναμιν της, ἤρχισε νὰ αἰσθάνεται τὴν ὑπεροχὴν της ἀπέναντι τῶν ἄλλων γυναικῶν. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἦτον ὠραία. Ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἀνδράρια μὲ τὰ κούφια κεφάλια, ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ γαντοφόροι πιθήκοι μὲ τοὺς φαντακτεροὺς λαιμοδέτας, τὴν περιεκύκλωναν ὅπου καὶ ἂν ἐπῆγαινε, καὶ τῆς ἐλεγον χίλιαις χιλιαραῖς ἀνοσιᾶς· προσπαθοῦσαν νὰ ἐντείνουν τὰ χαλαρὰ νεῦρα τῶν διὰ νὰ εἰμπορέσουν νὰ τῆς μεταδώσουν τὰ πρόστιχα αἰσθήματά των· ἐξαχναν τ' ἀραχνιασμένα μυαλά των, διὰ νὰ εὗρουν καμμίαν λέξιν, καὶ ἐπὶ τέλους κατέφευγαν εἰς αἰσχρολογίας. Αὐτὰ μοῦ τὰ διηγεῖτο ἡ ἰδία καὶ τοὺς ἐπερίπαιζεν· ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν τοὺς ἐπερίπαιζεν, ἦτο καὶ αὐτὴ γυναῖκα τῶν σαλονιῶν καὶ ἐκολλακεῖτο καὶ ἐνθουσιάζετο μὲ τὰς ὑποκλίσεις των. Τὸ εἶχα ἐννοήσει αὐτό, ἀλλὰ τί εἰμποροῦσα νὰ κάμω; τῆς παρεπονέθην πολλάκις, τῆς ἐδῶκα πολλάκις νὰ ἐννοήσῃ πόσον μ' ἐτυραννοῦσε μὲ τὴν φιλαρέσκειάν της. Μ' ἐκύτταζε τότε μὲ ἀπορίαν καὶ μοῦ ἐλεγε ἐκαρδισμένη ἀπὸ τὰ γέλια: «Μὴν εἶσαι παιδί, καῦμένε· μὴν κάνης σὺν παιδί».

Καὶ ἐγὼ τὴν ἐπίστευα, καὶ τῆς ἐξητοῦσα μάλιστα συγγνώμην διὰ τὰς ὑποψίας μου. Ἐν τούτοις ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὴν ἐδῆλεπα διαφορετικὴν· ἤρχισε νὰ γίνετα ἐπιθυλακτικὴ, ἤρχισε νὰ φοβεῖται. Μοῦ ἐλεγεν ὅτι ἡ τάδε κυρία μάς ὑποπτεύεται, ὁ τάδε κύριος, εἰς μίαν συναναστροφὴν, ἐπέταξε μερικοὺς ὑπαινιγμοὺς διὰ λογαριασμόν μας. Μοῦ συνῆστα περισσότεράν προφύλαξιν, καὶ ἐγὼ τὴν ὑπήκουα τυφλῶς καὶ ἀπέδιδα τὴν ἐλαφρὰν της ψυχρότητα εἰς τοὺς φόβους της. Ἐτρεμα μὴ τὴν χάσω.

✱

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπέστρεψε καὶ ὁ σύζυγός της ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἡ ναγκάσθημεν ν' ἀραιώσωμεν τὰς συνεντεύξεις μας.

Ἐπέρασεν ἓνας μῆνας χωρὶς νὰ τὴν ἴδω. Ὅταν συνηντῆθημεν, ἐρρίθην εἰς τὴν ἀγκαλιά μου καὶ μὲ δάκρυα μοῦ διηγεῖτο τί ὑπέφερε τόσας ἡμέρας ποῦ δὲν μ' ἐδῆλεπε καὶ τί ἐπιθυμίαν εἶχε νὰ μὲ ἴδῃ. Πρώτην φορὰν τὴν ἐδῆλεπα τόσον θερμὴν καὶ δὲν εἰξευρα ποῦ ν' ἀποδώσω αὐτὴν τὴν παραφορὰν τῆς ἀγάπης της. Ὅταν ἐχωρίσθημεν, ἤμην τόσον πεπεισμένος εἰς

τὸν ἔρωτά της ὥστε ἐπῆρα ὅλους τοὺς ἐρημικοὺς δρόμους διὰ νὰ μὴ συναντήσω κανένα καὶ μ' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὰ μαγευτικά μου δειρὰ· ἐμύριζα τὰ χέρια μου, ἐμύριζα τὰ ἐνδύματά μου καὶ ἡσθάνομην τὴ μυρωδιὰ τῆς βιολέττας, ἡ ὁποία εἶχε μεταδοθῇ ἀπ' αὐτὴν, τὴ μυρωδιὰ τῆς βιολέττας, τὴν ἀγαπῆμένην της μυρωδιὰ.

Δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας κατόπιν, διηρχόμεν τὴν ὁδὸν Λυκαβητοῦ. Μόλις ἐπλησίασα εἰς τὸ ταχυδρομεῖον εἶδα τὸν ὑπνέτην της νὰ τρέχῃ κατ' ἐπάνω μου. Ἐκρατοῦσε μίαν ἐπιστολὴν καὶ δὲν ἔβθανεν ὁ δυστυχὴς νὰ τὴν ῥίψῃ εἰς τὴν θυρίδα.

— Μοῦ κάνετε τὴ χάρι, μοῦ εἶπε νὰ ῥίξετε αὐτὸ τὸ γράμμα;

Ἐκύτταξα τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἐγνώρισα τὸν γραφικὸν της χαρακτῆρα.

Δέκα σφαῖραι ἂν ἐπιπτον ἐπάνω μου ἐκείνην τὴν στιγμὴν δὲν θὰ ἡσθάνομην τόσον κλονισμὸν. Ἡ ἐπιστολὴ της ἀπευθύνετο εἰς ἕνα κάποιον κύριον, μὲ τὸν ὁποῖον τὴν ὑποπτεύομην πρὸ πολλοῦ.

— Καλά, εἶπα εἰς τὸν ὑπνέτην, μὴν πῆς τῆς κυρίας σου ὅτι δὲν ἔβθανες.

Καὶ ἐπροσποιήθη ὅτι τὴν ἔρριψα εἰς τὴν θυρίδα. Ὁρμηφύτως ἐκίνησα διὰ τὸ δωμάτιόν μου, μὲ τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸ χέρι μου. Ἀχ! ναί, ὅτι ὑποπτεύομην ἥτο ἀληθές! ἤνοιξα τὴν ἐπιστολὴν καὶ εἶδα τὴν προδοσίαν της μὲ κάτι γράμματα τόσον μεγάλα! Ἀὔριον τὸ πρῶν θὰ εἶμαι μόνη, τοῦ ἔλεγε· θὰ δὲ περιμένω εἰς τὰς δέκα ἀκριβῶς. Δὲν εἴμπορῶ νὰ σᾶς περιγράψω τί ἡσθάνομην· ἐρρίφθην εἰς ἕνα κάθισμα, διότι τὰ γόνατά μου ἔτρεμαν καὶ δὲν εἴμποροῦσαν νὰ κρατήσουν τὸ σῶμα μου· τὸ αἷμα μου ὅλον εἶχε ἀνέβῃ εἰς τὴν κεφαλὴν μου.

Πόσῃ ὥρᾳ ἔμεινα ἐκεῖ, δὲν εἰξεύρω. Ὅταν συνῆλθα, τὸ δωμάτιόν μου ἥτο σκοτεινὸν καὶ ἐπνιγόμεν ἐκεῖ μέσα· ἐνόμιζα πῶς ὅλον αὐτὸ τὸ σκότος ἐβγαίνειν ἀπὸ τὴν καρδιά μου. Ἦνοιξα τὸ παράθυρον καὶ ἐστάθην ἐκεῖ ὀρθὸς καὶ ἤρχισα ν' ἀναπνέω μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων μου.

Τὰ φανάρια τοῦ δρόμου μοῦ ἐκουνοῦσαν ταῖς φωτῆραῖς γλώσσαις των ὥς νὰ μ' ἐπείρπαιζαν κ' ἐκεῖνα.

✱

Θεέ μου, τί ὑπέβρα! ἡσθάνομην κάτι μέσα μου ποῦ ἀνέβαινε· εἰς τὸν λάρυγγά μου καὶ ἤθελε νὰ μὲ πνίξῃ· ἥτο βαρεὶά ἡ καρδιά μου, βαρεὶά σὰν μολύβδι· φουσκαμένη, ξεχειλισμένη. Ὅλην τὴν νύκτα ἔμεινα ἀγρυπνῶν· ὁ ὕπνος δὲν πηγαίνει σὲ μάτια δακρυσμένα, δὲν θέλει νὰ βρέχεται.

Μόνος ἐκεῖ, κατὰμονος, μὲ τοὺς πικροὺς μου λογισμοὺς, ἔφερα τὸν νοῦν μου εἰς τὸ παρελθόν· ἐβλεπα μέρη ἡγαπημένα, ἤκουα λέξεις ποῦ μ' ἔκαμναν ἄλλοτε ν' ἀνατριχιάζω ἀπὸ ἡδονῆν. Ἐπειτα ἤρχετο ἡ ζήλοτυπία, αὐτὴ ἡ καταραμένη ζήλοτυπία: τὸν συλλογιζέται; τὸν ἐνθυμεῖται; Ἐπαιρνα τὴν ἐπιστολὴν της καὶ τὴν ἐδιάβαζα καὶ πάλιν, τὴν ἐδιάβαζα μὲ βουρκωμένα μάτια καὶ τὰ γράμματα μοῦ ἐφαίνοντο διπλᾶ, θολά, ὥσάν νὰ ἤμην μεθυσμένος. Ὁ ἐγωισμὸς μου ἐξανίστατο

ἀγριος καὶ μ' ἔκαμνε νὰ τὴν ὑβρίζω μὲ τὰ προστυχότερα λόγια· ἡσθάνομην ἀκατάσχετον δύναμιν εἰς τὰ χέρια μου· ἐσφίγγα τοὺς γρόνθους μου ὥς νὰ ἡτοιμαζόμην νὰ παλέψω· ἂν τὴν εἶχα ἐκεῖ, θὰ τὴν ἐπνίγα... καὶ θὰ ἐσκοτονόμουν κ' ἐγὼ ἐπάνω εἰς τὸ πτώμα της. Ἡ ἐκδίκησις μοῦ παρουσιάζετο τότε μὲ τὴν ἐλκυστικωτέραν μορφήν της. Νὰ ἐκδικηθῶ μίαν γυναῖκα; διατὶ ὅχι; μήπως δὲν ἥτο ὠπλισμένη περισσότερον ἀπὸ μένα; διατὶ νὰ μὴ ἐκμεταλλεύομαι τὴν δύναμιν τῶν χειρῶν μας, ἀφοῦ αὐτὴ ἐκμεταλλεύεται τὴν δύναμιν τῆς καλλονῆς της καὶ τῆς πονηρίας της;

Ἡ σκέψις αὐτὴ μὲ καθυσάχαιεν ὀλίγον καὶ ὁ νοῦς μου περιορίσθη ἐκεῖ καὶ δὲν ἐβλεπα τὴν ὥραν πότε νὰ ξημερώσῃ. Ἀχ! ἡ νύκτα ἐκείνη ἥτον ἀτελείωτη! ἐνόμιζα πῶς τὸ ρολόγι μου ἐσταμάτησε, πῶς ἥτο συννεφιά· δὲν ξεύρω κ' ἐγὼ τί ἐνόμιζα.

✱

Εἰς τὰς δέκα τὸ πρῶν, τὴν ὥραν ἀκριβῶς ποῦ ἐπερίμενε τὸν ἐραστὴν της, ἐπῆγα εἰς τὸ σπῆτι της.

— Δὲν εἶν' ἐδῶ κανεὶς, μοῦ εἶπεν ἡ ὑπνέτρια· ἡ κυρία ἐλγῆκε ἀπὸ τὸ πρῶν. Ἐνα μικρὸ γέλιο ἀνέβῃ εἰς τὰ χεῖλη μου· δὲν ἀπῆντησα καθόλου· ἀνέβην τὴν κλίμακα καὶ ἐπροχώρησα ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου συνείθε νὰ κάθεται. Δὲν ἥτο μέσα ἐκείνη. Τὰ φύλλα τῶν παραθύρων, μισοκλεισμένα, ἐδίδαν ἀμυδρὸν φῶς εἰς τὸ δωμάτιον αὐτό, ὅπου ἡσθάνομην τὰς μόνας εὐτυχεῖς στιγμὰς τῆς ζωῆς μου. Ὅλα ἐκεῖ τὰ ἐπιπλά μὲ ἐγνώριζαν καὶ ὅλα ἐνόμιζα πῶς μ' ἐβλεπαν μὲ εἰρωνείαν. Τὸ στόμα μου ἥτο ξηρόν, κατάξηρον, καὶ ἡ καρδιά μου ἐσφυρηλατοῦσε τὰ στήθη μου.

Ἐξαφνα ἤνοιξεν ἡ θύρα καὶ ἐμῶκεν ἐκείνη, ταραγμένη, φοβισμένη. Ἐνόησα πολὺ καλὰ τὸν φόβον της καὶ τὴν ταραχὴν της· τὸν ἐπερίμενε, ἐπερίμενε ἐκείνην!

— Φύγε, μοῦ εἶπε· τώρα μόλις ἐβγῆκε καὶ τὸν περιμένω ἀπὸ στιγμὴν σὲ στιγμὴν.

Καὶ ἐνοοῦσε τὸν σύζυγόν της. Καὶ μὲ παρεκάλει καὶ ἔτρεμεν ἐμπρός μου: «Ἰὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! μὴ θέλῃς νὰ μὲ καταστρέψῃς, σὲ ὑποπτεύεται φοβερὰ· φύγε· ὅπου κι' ἂν εἶνε θὰ γυρίσῃ».

— Μὴ φοβεῖσαι, τῆς ἀπῆντησα, δὲν θὰ ἔλθῃ· δὲν ἔλαβε τὸ γράμμα σου· νὰ το, τὸ ἔχω ἐδῶ, 'στὰ χέρια μου.

Ἐμεινεν ἄφωνη, ἐμβρόντητη· δὲν ἠνόησε τί τῆς ἔλεγα.

— Δυστυχὴς ἐγὼ, ἐξηκολούθησα, δυστυχὴς ἐγὼ καὶ μαρὸς ποῦ ἐπίστευα εἰς ὅσα μοῦ ἔλεγε, καὶ σοῦ χάρισα τὴ ζωὴν μου, τὸ μέλλον μου, τὸ πᾶν! Μία καρδιά εἶχα, μία μεγάλην καρδιά, καὶ σοῦ τὴν ἔδωκα ὁλόκληρην καὶ σὺ ἐπαίξεις μαζὶ της, ὅπως ἐπαίξεις μὲ τὴν κοῦκλα σου ὅταν ἤσουν μικρὴ· τὴν ἔκανες ἀχρηστὴ πλέον καὶ τώρα τὴν ἐπέταξες ἀπὸ τὸ παράθυρον, τὴν ἐρρίψες 'στὰ σκουπίδια!

Καὶ μοῦ ἤρχετο νὰ ὀρμήσω κατ' ἐπάνω της, νὰ τῆς ξερρίζωσά τὰ μαλλιά, νὰ τὴν κάμω κομμάτια. Ὁ θυμὸς μὲ παρέσυρε καὶ ἐφώναζα δυνατὰ, χωρὶς νὰ συλλογι-

ζῶμαι πῶς ἀπὸ τ' ἄλλα δωμάτια ἤκουαν τὰς φωνάς μου.

— Νά, ἐφώναζα, νὰ τὸ δεῖγμα τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς προδοσίας σου· νὰ ἡ ἐπιστολὴ ποῦ τοῦ ἔγραψες χθὲς καὶ τὸν προσκαλοῦσες νὰ ἔλθῃ σήμερα τὸ πρῶν· ἀνοιξε τὰ μάτια σου καὶ κύτταξέ τιν. Μήπως σ' ἀδικῶ; μήπως δὲν εἶνε δικό σου αὐτὸ τὸ γράμμα; πῶς εἶνε ψέμματα, ἂν εἴμπορῃς. Θὰ εἶσαι μόνη, αἱ; θὰ τὸν περιμένῃς 'στὰς δέκα, θὰ λὲς καὶ 'ς αὐτὸν τῆς ψευτιάς ποῦ ἔλεγε, καὶ σὲ μένα! Ἀ! τέρας! τέρας!

Καὶ τὴν ἔρριψα ἀπὸ τὸ χέρι, καὶ τὴν ἔσπρωξα μακριὰ μου. Ἦκείνη, κατακίτρινη, μὲ δάκρυα 'στὰ μάτια, μ' ἐπλησίασε καὶ πάλιν.

— Δός μου αὐτὸ τὸ γράμμα μοῦ ἐψιθύρισε· τὸ ὁμολογῶ, εἶμαι ἀθλία, τὸ ὁμολογῶ, τὸ ἀναγνωρίζω· ἂν μ' ἀγάπησες τὸ μυστὸ ἀφ' ὅ,τι ἔλεγε, δός μου αὐτὸ τὸ γράμμα μὴ μὲ τυραννῇς, μὴν εἶσαι ἔτσι ἀγριος ἐμπρός μου. Σὲ ἰκετεύω, σὲ παρακαλῶ γονατιστὴ!

Καὶ ἐρρίφθην καὶ ἐγονάτισεν ἐμπρός μου σχεδὸν λιπόθυμη, ἀναισθητὴ σχεδόν.

— Ὅχι, τῆς εἶπα, ὅχι, δὲν θὰ τὸ πάρῃς τὸ γράμμα, ὅχι, δὲν θὰ τὸ πάρῃς τὸ γράμμα. Τὸ ξέρω, θέλεις νὰ τὸ σχίσῃς, θέλεις νὰ ἐξαφανίσῃς τὸ δεῖγμα αὐτὸ τῆς ἀπιστίας σου, γιὰ νὰ εἴμπορῃς ὕστερα νὰ δικαιολογεῖσαι μὲ χίλια ψέμματα καὶ μὲ χίλιαις ὑποκρισίαις. Ὅχι, δὲν θὰ τὸ πάρῃς τὸ γράμμα· θὰ σ' ἐκδικηθῶ, θὰ σ' ἐκδικηθῶ! Πανοῦργα! ἀπιστη!

Καὶ ἔτσι, καθὼς ἥτο γονατισμένη ἐμπρός μου, τὴν ἔσπρωξα μὲ τὰ πόδια μου καὶ ὤρμησα πρὸς τὴν θύραν· κατέβην μὲ ὀρμὴν τὴν κλίμακα καὶ ἐβγῆκα εἰς τὸν δρόμον.

Δὲν εἶχα κάμει ὀλίγα βήματα καὶ ἀντίκρουσα ἀπὸ μακριὰν τὸν σύζυγόν της. Ἐκρατοῦσα ἀκόμη τὸ γράμμα εἰς τὸ χέρι μου, ἀνοικτὸν ζαρωμένον ἀπὸ τὸν θυμὸν μου. Ἡ ἰδέα τῆς ἐκδικήσεως μοῦ ἐπῆλθεν αὐτοστιγμὴ· ἔτρεξα πρὸς αὐτὸν καί, χωρὶς νὰ τὸ αἰσθανθῶ, χωρὶς νὰ τὸ σκεφθῶ, τοῦ ἔδωκα τὸ γράμμα.

— Νά, τοῦ εἶπα, ἡ γυναῖκα σου σ' ἀπατᾷ, σ' ἀπατᾷ μ' αὐτόν, σ' ἀπατᾷ μὲ μένα σ' ἀπατᾷ... ποῖός ξέρει μὲ πόσους ἄλλους! Ἐπῆρε μηχανικῶς τὸ γράμμα καὶ μ' ἐκύτταξεν ἐκπληκτος· θὰ μ' ἐξέλαθεν ἴσως διὰ τρελλόν. Δὲν εἰξεύρω τί μοῦ ἀπῆντησε καὶ ἂν μοῦ ἀπῆντησε. Δὲν ἤμην εἰς θέσιν ν' ἀντιλήφθῶ τίποτε. Τὸν ἀφῆκα ἔτσι ἀπεσβολωμένον καὶ ἐπῆρα τοὺς δρόμους.

✱

Ἐπερίμενα τέσσαρας, πέντε ἡμέρας, μίαν ἐβδομάδα· ἐπερίμενα νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος νὰ μοῦ ζητήσῃ ἐξηγήσεις, νὰ μοῦ στεῖλῃ τοὺς μάρτυρες του, νὰ μοῦ ζητήσῃ μονομαχίαν· τίποτε, κανεὶς δὲν ἔβλιν.

Ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν εἶχα μετανοήσει διὰ τὴν ἀγρίαν ἐκδίκησίν μου καί, μὲ ὅλον τὸ κακὸν ποῦ μοῦ ἔκαμε, μὲ ὅλην τὴν ἀπελπισίαν ποῦ μοῦ ἐπροξέννησε, τὴν ἐλυπούμην κατὰκαρδα.

Ἐπῆγαῖνα ὅπου συνείθε νὰ συχνάζῃ, εἰς τὰ σπῆτια, εἰς τὸ θέατρον· δὲν ἤκουα

νά ὁμιλοῦν τίποτε περὶ αὐτῆς, δὲν τὴν ἐδάεπα πούθενά, οὔτε αὐτὴν, οὔτε τὸν σύζυγόν της. Κατ' ἀρχὰς ὑπέθεσα πῶς θὰ εἶχον καὶ οἱ δύο ἀναχωρήσει καὶ ἐπέρασα ἕνα βράδυ ἀπὸ τὸν δρόμον της διὰ νὰ πειθῶ. Τὸ παράθυρόν της εἶχε φῶς καὶ εἰς ὅλον τὸ σπῆτι ἐβασίλευεν ἄκρα ἡσυχία. Δὲν εἶχεν ἀναχωρήσει. Τί συνέβαινε λοιπόν; διατὶ δὲν ἐξήρχετο; Καὶ ἤρχισα ν' ἀνυσυχῶ.

Ὁ θυμός μου ὀλίγον κατ' ὀλίγον καταπραΰνετο, ὁ ἐγωισμός μου κατέπιπτεν ἀπέναντι τῶν ὅσων ἐφάνταζόν μου πῶς θὰ ὑπέφερεν ἐκείνη, καὶ ὁ ἔρωσ μου, ἀνεπαίσθητος, ἀνεγεννᾶτο μετ' ὅλην τὴν πρῶτην του δύναμιν. Τὴν ἐπιθυμοῦσα. ἤθελα νὰ τὴν ἴδω κάπου, νὰ πέσω εἰς τὰ πόδια της, νὰ τῆς ζητήσω συγγνώμην. Τίποτε, πούθενά δὲν τὴν ἐδάεπα. Ἄλλο ἕνα βράδυ ἐπέρασα ἀπὸ τὸν δρόμον της· τὸ ἴδιον φῶς εἰς τὸ παράθυρον, ἡ ἴδια ἡσυχία ἐβασίλευεν εἰς τὸ σπῆτι· μόνον πῶς εἰς τὴν θύραν ἐστέκετο μία ἄμαξα. ἤρχισα νὰ περιφέρωμαι εἰς τὸν δρόμον ἀπὸ τὴν μίαν ἄκρην εἰς τὴν ἄλλην· ἐπερίμενα μισὴν ὥραν, τρία τέταρτα καὶ ἐπὶ τέλους εἶδα τὸν ἄμαξάν ν' ἀνοίγῃ τὴν θύραν. Θεέ μου! ἦτο ἀσθενής!... Εἰς τὴν ἄμαξαν ἀνέβη ὁ ἱατρός Ζ. σκεπτικός, συλλογισμένος.

Ὁλην ἐκείνην τὴν νύκτα τὴν ἐπέρασα ὁρῶς, ἐκεῖ εἰς τὸν δρόμον. Τότε ἐσυλλογίζομην πόσον σκληρὸς ἐφάνην, καὶ πόσον ἀδικαιολόγητος ἦτο ἡ ἐκδίκησίς μου· ἀδικαιολόγητος, ἄνθρωπος. Τί δικαίωμα εἶχα ἐγὼ νὰ τὴν ἐκδικηθῶ; ποῖος μοῦ ἔδωκεν αὐτὸ τὸ δικαίωμα; ἦτο σύζυγός μου αὕτη; ἦτο συγγενής μου; Ἄντι νὰ τὴν εὐχαριστήσω διὰ τὰς θυσίας ποῦ ἔκαμνε πρὸς χάριν μου, ἀντὶ νὰ τῆς εἶμαι εὐγνώμων διὰ τὴν εὐτυχίαν ποῦ τῆς χρεωστοῦσα, ἐπῆγα ὁ ἄθλιος, ὁ ἄνθρωπος, ὁ μηδαμινός, ἐπῆγα καὶ τὴν ἐπρόδωκα εἰς τὸν σύζυγόν της καὶ τὴν κατέστρεψα καὶ τὴν ἔκαμα νὰ χάσῃ τὴν ἡσυχίαν της καὶ τὴν ὑγίαν της ἰσως! Τί μοῦ χρεωστοῦσε; μήπως εἶχε κάμει συμβόλαιον μαζὶ μου νὰ μοῦ μένῃ αἰώνως πιστή;

Καὶ ἐπερίμενα ἐκεῖ μόνος νὰ ἴδω κανὲν νέον σημεῖον, νὰ ἴδω τὸν ὑπηρετήν, νὰ μάθω ἐπὶ τέλους τίποτε· διότι ἤρχοντο στιγμαὶ ποῦ ἀμφέβαλλον· πιθανὸν νὰ μὴν ἦτο αὕτη ἀσθενής, πιθανὸν νὰ ἦτο ὁ σύζυγός της. Ἐν τούτοις εἰς τὸ παράθυρόν της ὅλην τὴν νύκτα ἦτο ἀναμμένος τὸ φῶς.

Ὅταν ἐχάραξε, ἐπῆγα εἰς τὸ δωμάτιόν του, κατάκοπος, ἀφανισμένος, μετ' ὀδυρόν πυρετόν.

Ἄχ! τὴν ἄλλην ἡμέραν τὰ ἔμαθα ὅλα

Ἀπέθανεν· ἀπέθανε χωρὶς νὰ τὴν ἴδω, χωρὶς νὰ τῆς ζητήσω συγγνώμην.

Ὁ σύζυγός της τὴν ἐκλείνει, τὴν ἐτυράννει, τὴν ἐδασάνει· τὴν μετεχειρίζετο ὡς ὑπηρετρίαν του, ὡς δούλαν του· δὲν τῆς ἔδινε τόπον νὰ σταθῇ. Οἱ γονεῖς της δὲν ἦσαν εἰς τὰς Ἀθήνας, οὔτε ἐτολμοῦσε νὰ τοὺς γράψῃ τίποτε· δὲν εἶχε κανένα νὰ εἴπῃ τὰ παράπονά της, οὔτε τὴν ἄφινεν ἐκεῖνος νὰ ἴδῃ κανένα. Ἄλλως τε δὲν ἐτολμοῦσε νὰ παραπενοθῇ· τί νὰ ἐλεγε; τί νὰ εὐρίσκει νὰ δικαιολογηθῇ; Ἡσθάνετο πῶς ἦτο ἐνοχος καὶ κατέπινε τὴν αἰσχύνην της καὶ τὴν ἀπελπισίαν της καὶ ὑπέφερε μόνη, κατάμονη. Αὐτὸς τὴν ἐφοδερῖεν, ἄλλοτε πῶς θὰ τὰ γράψῃ ὅλα εἰς τοὺς γονεῖς της, ἄλλοτε πῶς θὰ τὴν χωρίσῃ, ἄλλοτε πῶς θὰ τὴν φονεύσῃ. Καὶ θὰ κηρυχθῶ ἀθῶος, τῆς ἔλεγε, καὶ θὰ μείνω ἀτιμώρητος, καὶ ὅλος ὁ κόσμος θὰ κατηγορήσῃ ἐσένα· καὶ κανεὶς δὲν θὰ σε λυπηθῇ. Καὶ τὴν ὕβριζε βαναυσότατα.

Ἡ δυστυχής! ἔχασε τὴν ὑπομονὴν της· ἐπῆρε δηλητήριο καὶ ἀπέθανε.

Ἀπὸ τότε, ἄχ! ἀπὸ τότε δὲν με ἀφίνει πλέον νὰ ἡσυχάσω ἢ συνειδησίς μου. Ἐγὼ τὴν ἐθανάτωσα!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ.

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Τὸ κάθε γήινο πρόσωπο, κάθε μορφή ἐγκοσμία θὲ νὰ γαθῇ, θὲ νὰ ταφῇ 'ς ὀλόμαυρη νυχτιά. Καὶ πρέπει ὁ ἥλιος νὰ σβυσθῇ, πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ δύσῃ προτοῦ ὁ θνητὸς ἀθάνατη τὴν ὑπαρξί· ἀποχτήσῃ. Ὅραμα εἶδα φοβερὸ τῇ νύχτῃ 'ς τ' ὄνειρό μου, ποῦ χάρισε 'ς τὴν δύναμι 'ς τὸ νοῦ, 'ς τὸ λογικόν μου νὰ καταβῇ 'ς τὸ σκοτεινὸ τοῦ γέροντος χρόνου σπῆλῃ, καὶ εἶδα ἐκεῖ κάτου 'ς τὸ βουβόν, τὸ ἀφώτιστο βασιλεῖο, τὸ πλάσμα τ' ἀνθρωπόμορφον, τῆς γῆς ἀπομεινάρη, ποῦ μέσ' τὴν πλάσι ἔρημος, στερνὸ θάλλῃ τὴ χάρι νὰ ἴδῃ τὴν ἀγωνία της, τὸ ψυχουάχημά της, καθὼς ὁ Ἀδάμ εὐρέθηκε εἰς τὸ ξημέρωμά της.

Ὁ ἥλιος εἶχε τὴ ματιὰ πολλή, μισοσβυμμένη, καὶ ἡ γῆ ἀπ' τὰ γεράματα τὴν ὄψι πεθαμμένη· χιλίων ἐθνῶν τὰ σκέλθρα, ῥιμμέν' ἀπάνου κάτου, ὁ θεατὴς τοῦ χαλασμοῦ θωροῦσ' ἐλόγουρά του. Νεκρά κουφάρια ἐκείτόνταν 'ς τὸ γῶμα ἔσπλωμένα, μετ' ἐστὶν αἰματοστάλαχτα χιλιάδες σκοτωμένα, ποῦ 'ς τοῦ πολέμου τὴ φωτιά τὰ μάτια εἶχαν σφαλήσῃ, καὶ ἄλλοι ποῦ τὸ θανατικὸ καὶ ἡ πείνα εἶχε θερίσει, καὶ τ' ἄσαρκα τὰ χέρια τοὺς ἀκόμη φουχτωμένα κρατοῦσαν τὰ κοφτερά μαχαίρια σκουριασμένα. Δὲν ἀντηχοῦσε μιὰ φωνή, δὲν ἀκουότου βῆμα· πάνου 'ς τῆς γῆς τ' ἀπέραντο, σκοτεινισμένον μνημα. Καὶ τὰ καράβια μόνα τοὺς, μετ' οὓς ἀποθαμμένους, σὲ βράχους συντριβόντανε, ξηλοὺς ἐρημωμένους.

Μὰ κεῖνος ὁ ἔρημος θνητὸς, στερνὸς τῆς γῆς πολίτης, θωρῶντας τὸ ξεψύχισμα τοῦ κόσμου, σὺν προφήτης λόγια βρειά, περήφανα 'ς τὸν ἥλιο ἐξεστομοῦσε,

καὶ ὁ λόγγος, ποῦ τὸν ἄκουσε, ὅπου τὸν ἀγροικοῦσε, ἐσεισθή, καὶ τὰ δένδρα τοῦ τινάξαν τὸ κεφάλι, σὺν ν' ἀπερνοῦσε ἄγριος βορρῆς, ἡ μαύρη ἀνεμοζάλη. Ἦλιε, ἔλεγε, περήφανε, καμαρωμένο ἀστέρι, εἴμαστ' ἐμπρὸς 'ς τὸ θάνατο θνητὸ καὶ οἱ δύο μας ταῖρι. Τὸ πρόσωπό σου ἐγλώμιανε, εἶνε θολὸ καὶ κρύον· ὁ δρόμος σου ἐτελείωσε, τὸ ἔλεος τὸ θεοῦ σου λέγει πειὰ ν' ἀφανισθῇς, νὰ φύγῃς σὲ προστάζει, γιὰτὶ γιὰ χρόνι' ἀμέτρητα εἶδες νὰ βέη, νὰ σταῇ τὸ αἶμα, τὸ δάκρυ τοῦ θνητοῦ ἐδῶ 'ς τὸν κόσμον βρύσι, ποῦ θὰ στερέψῃ τώρα πειὰ καὶ θεὸς νὰ σταματήσῃ.

Ἄν καὶ ὁ θνητὸς ἀνάπτυξ' ἐστὶν λάμψι σου ἀποκάτου τὴν προκοπή, τὴν δύναμι, τὴν ὑπερηφανειά σου, ταῖς τέχναις, ὅπου ἐλάμπρυνε ὁ τολμηρὸς ὁ νοῦς σου, ποῦ ἐκάμαν δούλους πὰ στοιχεῖα καὶ σκλάβους ἰδικούς σου, δὲν κλαίω τὴ δεσποτεία σου, πῇ δόξα σου τὴν πρώτη, ξεθρονισμένε βασιλεῖ, πεσμένη μεγαλειότη· γιὰτὶ ὅς' ἀπὸ τὸ πνέμμα τοῦ θαυμάσια ἐγεννηθῇκαν, ὅσα 'ς τὸ φῶς σου ἐλάβανε ζωὴ καὶ ἀναστηθῇκαν, 'ς τὰ πάθη καὶ 'ς τὰ βάσανα δὲν 'φέρανε γιαντρεία, ὅπου 'ματύνουν ἄπονα τοῦ ἀνθρώπου τὴν καρδίαν.

Πήγαινε, φύγε, σὲ θωρῶ νὰ ξεψυχῇς ἐμπρὸς μου· ἡ λησμονία 'ς τὸ πρόσωπο ἄς ἀπλωθῇ τοῦ κόσμου. Μετ' αἰς ἀχτίναις, πῶρρυχνες, μὴ πλείον ξαναφωτίσῃς τὴ δακρυσμένη μας ζωὴ, καὶ μὴν ξαναξυπνίσῃς τὴ σάρκα τὴν πολυπαθῆ, τὸ ἀνθρώπινο κουφάρι, νὰ μὴν κυλάῃ, νὰ δέρνεται 'ς τοῦ πόνου τὸ κλιγάρη· νὰ μὴν ξαναθερίζεται ἀπὸ σπαθὶ 'ς τὴν μάχην, καθὼς ἀπὸ τὸ δρέπανον μέσ' 'ς τὸν ἀγρὸ τ' ἀστάχην.